

Рецензија публикације
Стакло
(каталог изложбе Музеја Војводине)

Стакло

Издавач: Музеј Војводине Нови Сад

Уредник: мр Тијана Станковић Пештерац

Аутори: мр Тијана Станковић Пештерац, МА Александра Стефанов, др Татјана Бугарски, Веселинка Марковић, МА Драгана Гарић, Милкица Поповић, мр Катарина Радисављевић, Богдан Шекарић, др Мирјана Благојев

Стручни сарадник на изложби и рецензент публикације: Биљана Црвенковић, координатор Стручне групе за стакло НК ИКОМ Србија

Стручна јавност и публика већ су ласкаво оцениле ову изложбу и у појединачним елементима и у целини. На овом месту желим да детаљније укажем на један од сегмената овог јединственог подухвата и образложим своју препоруку за доделу Награде НК ИКОМ Србија 2023 у категорији Публикација године 2023.

Овом приликом желим Вашој пажњи да препоручим изузетан резултат – публикацију *Стакло* која прати истоимену изложбу реализовану у Музеју Војводине у периоду 8. децембра 2023. – 3. априла 2024.

Интердисциплинарна изложба *Стакло* говори о многобројним аспектима овог изузетно значајног материјала и резултат је рада тима састављеног од осам стручњака. Археолози, историчари, историчари уметности и етнологзи Музеја Војводине представили су стаклене предмете из збирки о којима брину и објаснили њихов значај и значење.

Повод за реализацију изложбе са овом темом је посебна резолуција Генералне скупштине Уједињених нација која је 2022. годину прогласила за Међународну годину стакла. Обележавању Међународне године стакла Музеј Војводине прикључио се 2022. године радом на пројекту којим су путем кју-ар кодова представљене приче о предметима од стакла изложеним у оквиру сталне поставке. Потом је, 2023. године, реализована ова велика изложба о стакленим артефактима који се чувају у различитим збиркама Музеја Војводине.

Изложбу о стаклу прати обиман каталог од 248 страна, формата 22 x 22 цм, штампан у 300 примерака. Рад на њему подразумевао је значајан уреднички напор с обзиром на то да се састоји од текстова девет аутора и додатка који представља

результате пројекта дигиталне фотограметрије. С обзиром на то да је дигитална фотограметрија четири римске посуде изведена у сарадњи са Факултетом техничких наука, аутори текста су доктор рачунарске графика Исидора Ђурић, доцент Факултета техничких наука у Новом Саду и Филип Мирчески, инжењер рачунарске графика. Овај део подразумева и кју-ар кодове, чијим се скенирањем путем мобилног телефона покреће апликација са 3Д моделима римских стаклених посуда. Тиме је постигнута драгоценост интерактивност – читалац добија могућност ближег и детаљнијег посматрања предмета, што представља вредну новину у музејским публикацијама.

Осим ових технолошких иновација, каталог изложбе *Стакло* краси изнад свега темељно реализовано уредничко обједињавање разнородних тема и ауторских представљања значајних артефаката. Све је у овој публикацији учињено изузетно пажљиво, садржајно и на врло приступачан начин.

Посебност ове публикације јесу *мера и равнотежа*, које су готово идеално достигнуте у представљању садржаја – како када је реч о структури целине, тако и када посматрамо појединачно представљања артефаката. Заиста, ретко имамо прилику да видимо тако детаљно и изједначено третирање свих изложених предмета – за сваки од њих аутори су дали примерено образложење уз заступљеност свих неопходних алата којима се користи савремена музеолошка пракса и то је, такође, нешто што овај каталог издваја од осталих издања исте или сличне намене.

Погледајмо детаљније садржај каталога и његове формалне одлике.

Обимност каталога на изврстан начин допуњује тематске легенде на поставци, које су, у складу са тенденцијама савремене музеологије и потребама модерног музејској посетиоца, кратког формата. Такође, поред текстова који прате тематско-експозициони план изложбе, публикација има посебан део са детаљним каталошким јединицама о сваком изложеном предмету и уједначен попис литературе који показује научну заснованост сваког од текстова.

Сложена структура каталога рефлектује сложеност интердисциплинарног приступа једној музејској теми. Кроз изложбу *Стакло*, кустоси Музеја Војводине у домену интерпретације отишли су корак даље у односу на раније поставке. Како се ради о најкомплекснијем музеју у нашој земљи, у којем раде стручњаци најразличитијих профила, идеја да се праве интердисциплинарне изложбе препозната је као логичан правац. С тим у вези, и каталогом о стаклу као природном и вештачком

материјалу приступило се из различитих углова посматрања. У том смислу, обједињавање и повезивање наизглед потпуно различитих приступа представљало је посебан напор. Стога су поглавља публикације детаљно разложена на теме и подтеме.

Први део публикације чине следећа поглавља: *Уводна реч*, *Међународна година стакла 2022*, *Природно стакло* и *Производња стакла*. У њима аутори јасно објашњавају повод настанка изложбе, као и феномен самог материјала, који се у одређеним облицима налази у природи, а потом и фасцинантно откриће производње вештачког стакла.

Централни део књиге, сходно садржају, знатно је сложенији и бави се различитим аспектима употребе стакла. Тема *Употреба стакла* састоји се од следећих подтема:

1. *Стакло у обредној и религијској култури* подразумева подтеме: *Римско стакло у погребним обичајима*, *Употреба стаклених предмета у приватној побожности*, те *Иконе на стаклу*.

2. *Стакло у свакодневици* подразумева подтеме: *Украшавање стаклом*, у оквиру које се аутори баве *Стакленим накитом од Келта до Авара*, *Стаклом на одевним предметима и аксесоару* и *Украсима од стакла на народним ношњама*; *Огледала*, где се говори о *Оловним огледалима* и феномену *Огледало – употребни и декоративни предмет*; тема *Стакло у приватним / јавним просторима* се састоји од подтема *Стакло у колекцији прибора за осветљење*, *Репрезентативно грађанско стакло*, те *Национални, државни и владарски симболи на предметима од стакла*.

3. *Амбалажно и медицинско стакло* односи се на две подтеме: *Амбалажно стакло* и *Стакло у фармацији и медицини*.

4. *Стакло у савременој уметности* говори о *Витражу* (Витраж *Отпор*) и *Скулптури* (*Стакло као материјал за савремену скулптуру*).

Важно је напоменути да публикација обилује бројним квалитетним фотографијама, које су посебно и наменски за ову изложбу рађене по музејским стандардима (према *Смерницама за дигитализацију културног наслеђа РС*). Фотографије су брижљиво одабране и адекватно представљају артефакте и илуструју обрађене теме.

Дизајн каталога је прочишћен и прати најновије светске трендове у домену графичког обликовања. Штампана је високог квалитета, што се у данашње време може сматрати реткошћу када се ради о музејским издањима која подлежу поступку јавних

набавки (изабрати најјефтинију понуду, на жалост не значи да ће штампа и дорада бити довољно квалитетне).

На крају, сматрам неопходним да кажем и ово своје запажање: током неколико последњих година Музеј Војводине учинио је значајан продор и напредак у свим аспектима својих публикација. Ово се може запазити подједнако и у домену темељне садржајности и у домену графичког изгледа и реализације штампаних издања. То у великој мери доприноси како потпунијој комуникацији посетилаца са изложбама, не само темељнијем, већ и трајнијем разумевању садржаја изложби. Трајност музеолошке праксе на овај се начин значајно продужава и након затварања изложби.

Сматрам неопходним да кажем и ово своје запажање: током неколико последњих година Музеј Војводине учинио је значајан продор и напредак у свим аспектима својих публикација. Ово се може запазити подједнако и у домену темељне садржајности и у домену графичког изгледа и реализације штампаних издања. То у великој мери доприноси како потпунијој комуникацији посетилаца са изложбама, не само темељнијем, већ и трајнијем разумевању садржаја изложби. На овај начин трајност и дејство изложби значајно се продужавају и након одржавања у музејском простору.

Реализован са истанчаним осећајем како за оно шта је неопходно посебно нагласити, тако и за оно што се мора третирати као својеврсни визуелни одјек, у прегледном распореду и пажљиво изабраном формату (22 x 22 cm), врхунски одштампан и опремљен, овај каталог представља у сваком погледу узоран пример музејске публикације и то га несумњиво препоручује за награду Награде НК ИКОМ Србија 2024 у категорији Публикација године 2023.

У Београду, 20. марта 2024.

Радослав Миленковић, глумач и редитељ

редовни професор Академије уметности у Новом Саду,
Факултета техничких наука у Новом Саду и Академије
умјетности Универзитета у Бањој Луци